

SPRAWIEDLIWOŚĆ

Organ Izraelicki dla spraw ekonomicznych, społecznych i politycznych.

wychodzi dwa razy w miesiącu.

801
III raz

Wydawca i Redaktor:
Ch. N. Reichenberg.

Redakcja i Administracja:
Kraków, ul. Starowiślna Nr. 45.

Prenumerata wynosi:
rocznie 6 Kor. — półrocznie 3 Kor.

Rok jedenasty.

Z numerem niniejszym wstępuje nasze pismo w jedenasty rok swego istnienia. Na czele programu, który opublikowaliśmy w pierwszym numerze „Sprawiedliwości” we wrześniu 1892 r. wystąpiliśmy z tendacją działania na polu umożliwienia proletaryszom żydowskim w małych miasteczkach naszego kraju, żywienia się za pomocą produktywnej pracy przemysłowej. Gdyby dziesięcioletnia działalność pod hasłem naszej tendencji nie była uwieńczona dodatnimi skutkami, wtenczas niemógłby nam także nikt odmówić naszej dobrej chęci i długoletniego poświęcenia dla wielkiej, nawet bardzo wielkiej, myśli przyprowadzenia masy biednych i wynędzniałych współwierców do godnej zarobkowości produktywnej. Tem większe jest nasze zadośćuczynienie, że nie potrzebujemy się ubiegać o niczyje względy z powodu nieudania się tej dziesięcioletniej pracy, bo taka się dosyć dobrze udała, można śmiało twierdzić, że ona została właśnie uwieńczona doskonałymi skutkami, które poniżej skreślić sobie pozwolimy.

W roku 1894 wystąpili posłowie dr. Arnold Rapoport de Porada i dr. Emil Byk w następstwie naszego dłuższego zachęcenia z próbą akcji pomocy dla biednej ludności żydowskiej w Galicyi. Wtenczas nie znajdowała się w kraju się ani jedna maszyna do wyrobu pończoch, radziliśmy z naciskiem, aby te maszyny zaszczerpić w Galicyi, co się właśnie stało, albowiem ów komitet akcji pomocy rozdał w Krakowie i Chrzanowie do 100 takich maszyn bezpłatnie, i familie, które je otrzymały, żywią się z nowych i podrabiania używanych pończoch. „Jewish Colonization Association” w Paryżu widząc, że eksperyment maszynami do wyrobu pończoch. udał się wspomnianym posłom, chcąc uczynić także cokolwiek na polu złagodzenia nędzy żydowskiej w Galicyi, rozdała i ona w Kołomyi, Buczacz i Stanisławowie 500 sztuk takich maszyn, gdzie mnóstwo familij, które do czasu otrzymania tych maszyn formalnie marły z głodu, obecnie z wyrobu pończoch

skromnie się utrzymują. Ale oprócz tych bezpłatnie ze strony owych dwóch instytucyj dostarczonych maszyn, sprowadza sobie teraz publiczność stanu średniego takie maszyny wprost z różnych fabryk i obecnie jest w Galicyi blisko 1000 takich maszyn w użyciu.

Nie ustajemy jeszcze w naszej pracy co do rozpowszechnienia maszyn dla wyrobu pończoch. W Galicyi jest miejsce na 100,000 takich maszyn (patrz artykuł drugi niemiecki w tym numerze). Akcja pomocy powyż wspomnianych posłów ustała po świetnie udanej się próbie, a to w skutek zaniedbania tej tak ważnej i dla kraju doniosłej sprawy ze strony subkomitetów i akcji, którym było poruczone prowadzenie tej akcji we Lwowie i Krakowie.

Widząc, że biedna ludność żydowska w Galicyi na darmo oczekuje pomocy od ich koryfeuszów zaczęliśmy w energiczny sposób alarmować bogatych i wpływowych współwierców w Paryżu, Londynie, Berlinie i Wiedniu, przedstawiając im w naszym piśmie oplakany stan ekonomiczny małomiej-skich żydów w Galicyi i konieczność obcej pomocy w drodze przyprowadzenia biednych i zgłodniałych do pracy przemysłu domowego. Głos nasz poruszył serca stowarzyszeń „Bnai Brith”, które wystąpiły i założyły w Wiedniu Towarzystwo ku niesieniu pomocy biednej ludności żydowskiej w Galicyi.

(Hilfsverein für die nothleidende jüdische Bevölkerung in Galizien). Towarzystwo to działa całkiem na podstawie programu „który przedłożyliśmy temuż w seryi, składającej się z czterdziestu artykułów wstępnych” naszego pisma, naturalnie w języku niemieckim. Towarzystwo to działa dopiero 15 miesięcy i już wniknęło do 75 miast, gdzie daje biednej ludności pracę na polu przemysłu domowego.

Przyczyniliśmy się zatem i do stworzenia tego tak dobrze działającego i dla przyszłości zbawionego dla biednych żydów w małych miasteczkach obcego towarzystwa, jak i do jego sposobu działania. W Krakowie i w Galicyi wogóle zastosowali się do naszych bez-

ustanowych nawoływań i założyli fabryki i zatrudnia robotników i urzędników.

Z innej strony nastąpiły z powodu naszych ustawicznych zachęcań, różne mniejsze zakłady przemysłowe, tak w Krakowie jak i na prowincyi. Myśl uwolnienia żydowskich rzemieślników w Galicyi i na Bukowinie od święcenia niedzieli, wyszła w roku 1894 przy przeprowadzeniu tej ustawy ze „Sprawiedliwości“ (Czytelnicy nasi którzy mają dobrą pamięć to nam zapewne potwierdzą).

W ostatnim roku przeprowadziliśmy próbę w Krakowie, aby skłonić żydowskich właścicieli dóbr do zatrudnienia robotników ich wyznania; wzywaliśmy biednych żydów do roboty polnej, i mnóstwo tych z chęcią i pilnością pracowało przy koszeniu siana i kopaniu ziemniaków. Prąd ten, który od nas wyszedł, rozpowszechnia się po całej Galicyi. Walczyliśmy z kahałami, aby te rozszerzyły prawa wyborcze i zajmowały się także ekonomicznem położeniem ich członków gmin. Walka ta także została uwieńczona dobrymi skutkami.

Wspieraliśmy przy każdej nadarzającej się sposobności wszystkie instytucje humanitarne, niemniej wszystkie akcje na polu dobroczynności w naszej gminie. Przy macherkach wyborczych nie wzięliśmy udziału i od tych stroniliśmy absolutnie.

Nie karmiliśmy naszych Szan. Czytelników ani fantazyami, ani utopiami; nie podburzaliśmy przeciw rządowi i jego organom, nie podjudzaliśmy biednych przeciw bogaczom, dążyliśmy podnosząc naszej dziesięcioleciej działalności publicystycznej do pozytywnych i dla społeczeństwa użytecznych celów.

Jak dotąd tak i nadal działać zamierzamy, do czego niech nam Bóg dopomoże.

Redaktor.

Die Strickmaschine *).

An die Adresse der verehrlichen Strickmaschinen-Fabriken in Oesterreich und Deutschland.

Die Strumpfwaren-Wirkerei hat in Galizien eine grosse Zukunft vor sich. In diesem Lande leben unter $7\frac{1}{2}$ Millionen Einwohnern circa 2 Millionen Seelen, die baar jeder Beschäftigung sind und die Erwerbslosigkeit dieser Menschenmasse könnte nur vermittelt der Ausbreitung verschiedener Hausindustrien allmählich gebannt werden. Wir sagen deswegen vermittelt der Hausindustrien, weil bis dato in Galizien ganz wenig grossindustrielle Unternehmungen vorhanden sind welche viel Arbeitskräfte in Anspruch nehmen könnten und deswegen befindet sich hierzulande eine Hunderttausende umfassende arbeitsfähige Menschenzahl, die sich für staunend bill-

*) Zaimpony bardzo, że galicyjskie fabryki robotek maszyn nie wyrażają dotychczas maszyn dla wyrobu skarpetek. Można spróbować pp. Złotowski, Górski, Paternecki, fabrykować takie maszyny, które mają być używane w Galicyi.

ges Geld der Hausarbeit widmen würde. Die geeignetste Hausindustrie für Galizien wäre die Strumpfwaren-Erzeugung. Diese Behauptung stellen wir auf Grund erfolgreich durchgeführter Experimente auf. Vor einigen Jahren wurden von philanthropischer Seite circa 600 Strickmaschinen unter arbeitslustigen Familien in galizischen Städten vertheilt und jede Familie, welche daselbst über diese Maschine verfügt, und solche verwendet, leidet mehr keine Noth.

Die bis dato thätigen Strickerinnen arbeiten in den Städten, in welchen sie den Wohnsitz haben, sowohl neue Waare als Reparaturen blos für die Privatkundschaft; von einem Exporte kann selbstredend noch keine Rede sein, weil die Zahl der im Lande vorhandener Strickmaschinen zu gering ist, um Warenmassen für die Ausfuhr fertigstellen zu können. Aber die Resultate der Experimente mit den besagten Maschinen können die Annahme bestärken, dass dazulande sich eine riesenhafte Strumpfwaren-Hausindustrie entwickeln würde, wenn die armen arbeitsfähigen Familien auf welcher Weise zu Maschinen reichen und einen Stricker-Lehrkurs durchmachen könnten.

Unserer Uebersicht gemäss könnten dazulande mit Jahren bis 100.000 Strickmaschinen angesetzt werden, wenn es der mittellosen Bevölkerung ermöglicht werden könnte, gegen Theilzahlungen, zu Strickmaschinen zu gelangen. Wir erlauben uns daher, diejenigen Strickmaschinen Fabriken, in Oesterreich und Deutschland, denen wir gegenwärtige Nummer zuschicken, auf das galizische Absatzgebiet aufmerksam zu machen. Mögen solche in den Städten Lemberg, Krakau, Tarnow, Stanislaw, Kolomea, Przemyśl, Jaroslau, Rzeszów, Drohobycz und Buczacz für ihre Fabrikate Agenturen mit Lagern errichten, von welchen die Strickmaschine an Ort und Stelle, wie in den umliegenden Orten der Stadt, in welcher die Agentur etablirt wäre, gegen geringe Theilzahlungen zu verkaufen wäre.

Jede solche Agentur müsste bei sich zugleich eine Strickerin haben, die eventuell im Stricken Unterricht ertheilen könnte.

Würden sich, wie wir hoffen, Fabriken finden, die unsere Anregung beherzigen, könnten diese dazulande wirklich ein Bombengeschäft erzielen und dabei würde unsere Intention, der Bevölkerung Maschinen zu verschaffen und das Land zu Verindustrialisiren, der Verwirklichung entgegengehen.

Lokalne.

Kupcy galicyjscy do ustawy przeciw opilstwu.

W niedzielę dnia 28 z. m. odbyło się w sali tutejszej Rady miasta zebranie kupców krakowskich i z prowincyi pod przewodnictwem posła do Sejmu, p. Jana Kantego Federowicza.

Na porządku dziennym znajdowała się sprawa projektowanej ustawy przeciw opilstwu w Austrii. Pan przedniczący zagał posiedzenie wyczerpującem omówieniem szkodliwych konsekwencji, któreby wynikły dla galicyjskich handlowców korzennych, mieszanym i łakoci, jeżeli im ustawa zabroni sprzedaży wódek w zamkniętych naczyniach

i na kieliszki w tych samych lokalach, gdzie sprzedają inne towary i skończył jego wywody wezwaniem galicyjskich kupców do energicznego występowania przeciw przeprowadzeniu w mowie będącej ustawy.

Następnie odczytał p. dr. Leopold Caro, broszurę, którą tenże napisał na polecenie Kongregacji kupieckiej w Krakowie, w której autor przedstawia niebezpieczeństwo dla galicyjskich fabryk rosolisów i innych trunków, jeżeli projektowana ustawa przeciw opilstwu przyszła by do skutku.

Po skończeniu odczytu przemówił p. dr. Henryk Szarski jako referent na zebraniu i wykazał niedopuszczalność przyjęcia tej ustawy, ustawa ta uniemożliwia fabrykantom wódek w Galicyi eksportowania ich wyrobów po za kraj.

Przemawiali jeszcze pp. Leon Schiller, radca Kongregacji kupieckiej, Herman Statter i Juliusz Nachtlicht i nareszcie przyjęło zebranie jednomyślną rezolucyą, którą przedłożył referent p. dr. Szarski i która brzmi jak następuje:

Zgromadzeni kupcy w dniu 28 grudnia 1902 roku z inicjatywy krakowskiej Kongregacji kupieckiej, poleca swemu komitetowi wykonawczemu, by wniósł petycyę do koła polskiego, względnie do Rady państwa we Wiedniu, by w razie uchwalenia ustawy przeciw opilstwu według projektu rządowego uzyskało postanowienie, że ustawa nie będzie miała zastosowania w Galicyi przynajmniej aż do chwili zupełnego ustania prawa propinacyjnego w jakiej bądź formie.

Równocześnie zgromadzeni wyrażają przekonanie, że prędzej zapobieży opilstwu i szkodliwym skutkom tegoż zakaz używania spirytusu nie rafinowanego jako napoju.

Do komisji stałej, mogącej działać w tej sprawie wybrano pp. Wład. Fiszerę, Józefa Jawornickiego, dr. Henryka Szarskiego, Wiktora Suskiego, Leona Schillera i Jana Kantego Federowicza.

Rada wyznaniowa w Krakowie. W dniach 25 i 28 z. m. odbyły się posiedzenia tutejszej Rady wyznaniowej pod przewodnictwem prezydenta, p. dr. Horowitza. Porządek dzienny na obu tych posiedzeniach był wyłącznie budżet na rok 1903.

Pan prezydent otworzył posiedzenie z dnia 25 z. m. wnioskiem, aby wszystkie płace urzędników w tutejszym Zborze systemizować jak w magistracie, n. p. II. III. IV. V. VI. ranga i t. p. tym sposobem zapobiegnie się po pierwsze raz na zawsze tym nienstannym zabiegom urzędników o podwyższenie płac i po drugie szukaniu protekcji ze strony tych urzędników u przełożonych gminy, aby, ci wspierali podania petentów o podwyższenie płac.

Nad tym wnioskiem otworzył p. prezydent dyskusyę, w której zabrali głos przełożeni pp. Joel Bauminger, Abraham Margulies, Mojżesz Isenberg II wiceprezydent Maks Ehrenpreis i I wiceprezydent radca cesarski, Hirsch Landau. Wniosek p. prezydenta został uchwalony i sprawa definitywnego systemizowania płac wszystkich urzędników w gminie załatwi Reprezentacya na jednym z następnych posiedzeń.

Uchwalono dalej stabilizować pp. dr. Künstlingera jako sekretarza i Emila Hirsza jako kasyera gminy.

Po dłuższych i wyczerpujących dyskusjach nad pojedyńczymi tytułami budżetu, w których wzięli udział pp. dr. Jakób Junger, Mojżesz Isen-

berg, Joel Bauminger, Abraham Margulies, I wiceprezydent, Hirsch Landau, Salomon Süsser, Salomon Ritterman, Jakób Bober dr. Adolf Fislcher, dr. Henryk Schornstein, M. Jonkler, Sch. L. Anisfeld Meyer Wohl, Gedalie Langrock, dr. Leon Ader, B. Eiekhorn, Jonas Anisfeld i II wiceprezydent Maks Ehrenpreis uchwalono następujący budżet na rok 1903.

Rozchód.

I. Rabinat	17160	koron
II. Rzeźnia	18829	"
III. Utrzymanie biura	12423	"
IV. Zasiłki dla wdów	5264	"
V. Dobroczynność	24734	"
VI. Szpital	40357	"
VII. Cmentarz	13619	"
IX. Oświata	5000	"
X. Wydatki nieprzewidziane	3000	"
	146484	koron

Przychód.

I. Dochód z majątku i czynszów dzierżawnych	14746	koron
II. Dochód z cmentarza	11812	"
III. Dochód z podatku	26000	"
IV. Zwrot kosztów leczenia	3039	"
V. Mąka paschalna	3525	"
VI. Dochód z opłat od mięsa i rzezi drobiu	72809	"
	131933	koron
Niedobór	14551	"

Wtoku dyskusyi stawiał przełożony p. Joel Bauminger wniosek aby uchwalić stałą subwencyę dla stowarzyszenia „Megadle Jesomim“ ale wniosek ten nie osiągnął większości.

Podanie redakcyi „Sprawiedliwości“ o podwyższenie honorarium za wypracowanie sprawozdań posiedzeń Rady wyznaniowej i zamieszczania tych w szpaltach tego pisma, od 500 do 800 koron rocznie, nie uwzględniło przełożenie, i to honorarium będzie dalej wynosić tylko 500 koron rocznie.

Przecięciowo wypracowujemy i zamieszczamy w roku w naszym piśmie 18 sprawozdań z posiedzeń Reprezentacyi, zatem wynosi honorarium za jedno sprawozdanie, które obejmuje czasem dwie szpalty „Sprawiedliwości“ 27 koron i 77 h.

Z powodu braku miejsca w obecnym numerze zaczniemy druk regulaminu szpitala izraelickiego dopiero w jednym z następnych numerów naszego pisma.

Wieczorek z zabawą taneczną. Na dochód stowarzyszenia ku rozdawaniu odzieży dla biednej dziatwy szkolnej, odbyło się dnia 10 b. m. w salach tutejszego kasyna obywatelskiego wieczorek połączony z zabawą taneczną. Program wieczorku składał się z „żywego dziennika“ i kwartetu smyczkowego. W „żywym dzienniku“ wzięli udział p. Gabryela Zapolska, Janowska, p. Adolf Neuwerth Nowaczyński, p. Wójcicka, p. Kazimierz Rawicz Królicki i Edmund Rosenhauch. Wszystkie te występy, a w szczególności p. Zapolskiej, wywołały niestające poklaski ze strony liczного audytoryum.

W kwartecie smyczkowym, który wykonał dwa utwory klasyczne, brali udział znani w Krakowie artyści pp. Glücksman, S. Frommer, W. Frenkel i N. Weigel. Kwartet wywiązał się wyśmienicie ze swego zadania i tenże otrzymał swoje zasłużone uznanie od gości biorących udział w wieczorku. Następnie tańczono ochoczko aż do godziny 5 rano.

Komiteta zarządzający składał się z pp. dr. Fer-

dinanda Eichborna (przewodniczący) dr. B. Engländera, dr. Edwarda Ehrenpreisa, dr. Michała Lehrfreunda, dr. Zygmunta Lehrfreunda, Leopolda Süssera Bertholda Rapaporta, Leona Fausta i Edmunda Rosenhaucha.

Utyśkiwano powszechnie na zabawie że sfery finansowe w Krakowie nie ukazały się w odpowiedniej liczbie na tym wieczorku, a tembardziej, że dochód z niego był przeznaczony na szlachetny cel t. j. zaopatrzenie marznącej diatwy w buty i płaszcze.

Komitet węglowy rozdał tutejszym biednym do dziś dnia 3000 centnarów węgla. W tym roku dostarcza całą ilość dla komitetu potrzebnych węgla 5000 centnarów, skład węgla tutejszego Magistratu. Jest to właśnie bardzo wygodnie dla biednych, którzy są wspierani ze strony komitetu węglami, ci biorą sobie po centnarze z wozów magistrackich i placą markami, które otrzymali od komitetu.

W tym roku należą do komitetu pp. Michał Fränkel (prezes i skarbnik) Herman Aschkenasy, Isak Lak, Eisig Splitter, Michał Feiner, Hirsch Katz, budowniczy N. Kopald, Abraham Langer, Hirsch Horowitz i Elias Buttner. Wykaz datków na węgle będzie opublikowany w naszym piśmie.

Odnaczenie obywatela żydowskiego. „Wiener Zeitung“ z dnia 10 b. m. ogłasza: Cesarz nadał przedsięwzięciu budowlanemu p. Dawidowi Rothirschowi w Krakowie, złoty krzyż zasługi z koroną.

Nie omieszkamy przy tej sposobności podać cokolwiek z życiorysu odnaczonego. Pan Rothirsch pochodzi z niezamożnych ale uczciwych rodziców w Nowym Sączu. Od samej młodości był skazany na własne siły, zgromadził sobie znaczny majątek długoletnią, wytrwałą i rzetelną pracą na polu przedsiębiorstwa budowli rządowych. Nie słyszano nigdy, aby p. Rothirsch wyzyskał swoich robotników, owszem cieszy on się z ich strony największą sympatią. Jako obywatel jest członkiem wszystkich tutejszych instytucyj humanitarnych, jest człowiekiem skromnym i przystępnym. Odnaczenie jego wywołuje ogólne zadowolenie.

Uroczystość makabeuszowska. W sobotę dnia 27 z. m. urządziło tutejsze stowarzyszenie „Przedświt Haschachar“ uroczystość makabeuszowską, która się odbyła w lokalnościach czytelnicy „Esru“. Słowo wstępne wygłosił p. dr. Goldwasser. Późem wykonano duet skrzypcowy. Deklamował 11-letni chłopiec poezję hebrajską. Następnie przemówił p. Berkowicz kandydat rabinacki. Na końcu przemówili dwaj goście z Wiednia i Bielska. Wszystkim panom, którzy się przyczynili do uświetnienia uroczystego wieczoru, poklaskiwali słuchacze, którzy w wielkiej ilości wzięli udział w uroczystości.

Uroczystość mahabeuszowska. W niedzielę dnia 28 z. m. urządzano w tutejszym domu modlitwy imieniem „Scheiris Bnei Emunim“ uroczystość makabeuszowską, w której wzięła udział bardzo liczna publiczność ze wszystkich sfer towarzystwa tutejszych izraelitów. Chasan p. Leisor Goldberger, odspiewał ze swoim chórem i z towarzyszeniem kapeli muzycznej p. Kriegera, kilka z jego najulubieńszych kompozycji. Późem przemawiali pp. Rubin Oerstein znany tutejszy magid i autor kilku dzieł hebrajskich o znaczeniu „chaniku“ i p. Samuel Spira, kupiec i hebraista, z dziedziny historii makabeuszów. Obu tym mowcom poklaskiwano długotrwale.

Ein Druckfehler Im Berichte über die Generalversammlung des Hilfvereines in Wien, welcher in Nummer 22 unseres Blattes vom vergangenen Jahre gedruckt war, ist durch schlechte Punktation auf

Zeile 39 eine unrichtige Ziffer entstanden. Diese Ziffer macht blos 16'524 Kronen.

Wodotrysk na plantach ma być urządzony w niedalekim czasie między ulicą Floryańską a Sławkowską. P. Malecki inspektor ogrodów miejskich przedłożył magistratowi projekt skweru, który ma otaczać wodotrysk, a budownictwo miejskie pracuje już nad wygotowaniem projektu i kosztorysu. Koszta urządzenia wodotrysku mają być pokryte z kwoty 10-000 k. złożone na ten cel przez firmę Rumpel i Waldek.

Odnaczenie przemysłowca. Właściciel zakładu przemysłowego wyrobów papierowych (tutek cygaretowych i pudełek) w Krakowie, magister farmacji i chemik, p. Władysław Bełdowski, otrzymał na międzynarodowej londyńskiej wystawie przemysłowo-hygienicznej w grudniu 1902 r. wielki krzyż zasługi i medal złoty. Wystawę tę urządzono w Londynie na cześć koronacji króla Edwarda VII.

Arcyksiążę Karol Stefan, właściciel Żywicaczyny, który poczuwając się do obowiązków obywatelskich w naszym kraju, otacza Polaków stałą życzliwością, przyjechał w sobotę z rana do Krakowa incognito. Arcyksiążę odwiedził najpierw JEm. ks. kardynała Puzyne, potem udał się do Akademii sztuk pięknych, nie zastał jednak nikogo, ponieważ wizyta nie była zapowiedziana, a w gmachu Akademii robiono porządki. Następnie udał się arcyksiążę do pp. Axentowiczów, prof. Axentowicz malował jak wiadomo portrety arcyksięcia i jego rodziny i wypiszą tam herbatę, odjechał na kolej, zapowiadając swój bliski ponowny przyjazd do Krakowa dla zwiedzenia miasta.

Rozmaitości.

Ludność Warszawy Dz. Pozn. pisze: „Warszawa przeszła cyfrę 750 tysięcy mieszkańców i jest ósmym miastem w Europie. Pierwszem jest Londyn z 5 milionami w mieście samem i 2 w przedmieściach, razem 7 milionów; Paryż z 3 milionami, trzeciem Berlin 2 i pół milionów. Wiedeń milion 750.000 Petersburg milion 450.000, Rzym milion 200.000 Przez ostatnie 25 lecie wzrosła Warszawa w dwójnasób.

Londyn. Na posiedzeniu dorocznem członków związku młodych kobiet chreściankich w Dublinie uchwalono rezolucję na korzyść żydów rumuńskich uchwalona brzmi: „Zgromadzenie młodych kobiet chreścianek z Irlandyi, które słyszało o obecnem obchodzeniu się z żydami w Rumunii, pragnie poważnie i surowo zaprotestować przeciwko kontynuowaniu tych prześladowań i wzywa radę związku ewangelicznego do podania do wiadomości rządu rumuńskiego tej uchwały, powzięto przez tysiące kobiet irlandzkich.

Tutaj przebywa po raz pierwszy przybyły do Europy arcykapłan Samarytan Ishan ben Amramben Schalma Hakohen. Przedsięwziął on te podróże w celu wyjednania pomocy u Anglo Jewish Association dla gminy swojej Nablus. Gmina ta składa się obecnie z 900 dusz i niemoże ponosić ciężaru samorządu, a zwłaszcza niepodobna jej utrzymać własnej szkoły.

115 lat życia W Łodzi zmarł niedawno Jakób Belchar w 115 roku życia, Belchar zajmował się pokrywaniem dachów. Trzy lata temu staruszek spadł

z dachu przy pracy i otrzymawszy ciężkie obrażenia ciała, wtedy dopiero usunął się od pracy. Zmarły pozostawił dwanaścioro dzieci, z których najstarszy liczy 88 lat. Do ostatniego tygodnia życia chodził regularnie rano i wieczór do bóżnicy na modlitwę.

Domy dla robotników. Ministerstwo spraw wewnętrznych wystosowało okólnik do władz krajowych, zawierający uwagi do ogłoszonego w sobotę rozporządzenia w sprawie udogodnień dla budynków ze zdrowymi i tanimi mieszkaniami robotniczymi. W okólniku tym „wyraża ministerstwo nadzieje, że władze polityczne w zakresie swej działalności przy zastosowaniu dotyczącej ustawy zwrócą uwagę na wszelkie udogodnienia, aby osiągnąć ważny socyalny cel ustawy“.

Praga Tutejsza szkoła Talmud Tora, która istnieje od 47 lat może śmiało służyć za wzór wszelakim tego rodzaju instytucjom. Zakład ten nie tylko ma na celu popieranie wykładów religii mojżeszowej w publicznych szkołach ludowych miejskich i średnich, lecz nadto daje możność uczniom dokładnego poznania piśmiennictwa hebrajskiego. Szkoła składa się z dwóch oddziałów, męskiego i żeńskiego. Męski dzieli się na ośm, żeński na 5 klas. Dla uczniów czechów istnieje oddział z wykładem w języku czaskim. Lekcje są w ten sposób rozłożone, że każdy uczeń szkół publicznych, jakiegokolwiek kategorii, może z nich korzystać nie zaniedbując zajęć szkolnych. Wykłady są bezpłatne.

Kairo W żadnym z krajów zachodnich i wschodnich, położenie żydów nie jest tak pomyślne jak w dawnym państwie Faraonów. Przyczyniła się do tego tolerancja arabów, spokój wrodzony mahometanom, jak i wzorowy porządek i nowoczesne prawodawstwo wprowadzone do Egiptu przez Anglików. Żydzi egipscy, nie ciemiężeni przez żadnych bakczyszu urzędników, ni ograniczani żadnymi wyjątkowymi prawami, ani też sztucznie spychani do poziomu parjów społeczeństwa, rozwineli swobodnie swe naturalne zdolności i są pożytecznymi działaczami na polu przemysłu, handlu i nauki. Młodsze pokolenie, wyrosłe pod rządami angielskimi przyswaja sobie kulturę europejską, nie wyrzekając się żydowstwa i jego tradycji. W roku bieżącym 38 żydów egipskich ukończyło uniwersytet w Kairze aby następnie znaleźć odpowiednie urzędy w ministerstwie skarbu, sądownictwie lub urzędach pocztowych i kolejowych. We wojsku służy już kilku żydów ze stopniem oficerskim, jakkolwiek koran pozwala nosić broń tylko wyznawcom proroka.

Położenie materyalne gmin żydowskich w Egipcie jest świetnem. Gmina Kairo posiada np. 1½ miliona franków gotówki, oraz 20 dużych domów. Gmina ta prócz rabinatu utrzymuje 5 synagog, 2 szpitale, jedną klinikę oczną, 2 zakłady dla ociemniałych, przeszło 40 szkół Talmud-Thora dla dzieci ociemniałych rodziców i inne zakłady dobroczynne. Wogóle gminy egipskie wiele czynią dla ociemniałych, których liczba z powodu warunków klimatycznych jest tam bardzo znaczna.

Bukareszt Rumuńskie izby handlowe otrzymały polecenia zarządzenia spisów rzemieślników, w celu powołania do życia przewidzianych nową ustawą korporacji rzemieślniczych. Artykuł 44 pomienionej ustawy wymaga jednak by liczba rzemieślników mających utworzyć korporację wynosiła co najmniej 50 a każdy z nich posiadać musi prawa obywatelskie i polityczne, co naturalnie czyni korporację niedostępną dla rzemieślników żydów i wogóle obcokrajowców.

Podług doniesienia „Curierul Financia“ w Jas-

sach najwięcej rzemieślników liczy szewstwo i krawiectwo, ale rumuni rzadko się tam rzemieślnikami zajmują. W Jassach liczących 80 000 mieszkańców gdzie mieszka 5 000 do 6 000 rzemieślników, przeważnie żydów i cudzoziemców, liczba osób posiadających kwalifikację do utworzenia korporacji rzemieślniczych, dochodzi zaledwie do 150—160. Nowa ustawa dogadzać będzie znacznej mniejszości. a pozbawi chleba tysiące.

Berlin. Ostatni zeszyt czasopisma król. pruskiego biura statystycznego podaje cyfry dotyczące studentów wszechnic niemieckich, resp. pruskie. a pomiędzy niemi i wiadomości o wyznaniu studyów naukowych, dane te stwierdzają przedewszystkiem znaczną stosunkowo przewyżkę liczbą studentów żydów, odnośnie do innych wyznań, dowodzą one że ludność katolicka wzrosła żydowska zaś i ewangelików zmniejszyły się, lecz pomimo to żydzi byli w wyższych szkołach reprezentowani siedmiokrotnie, niżeli wymagał tego stosunek ich liczebny do ogółu ludności.

Występująca tak jawnie u żydów gorąca chęć odbywania wyższych studyów wypływa po części z właściwości ich rasy, poczęści zaś z lepszego położenia ekonomicznego znacznej liczby rodzin żydowskich.

Londyn Prócz sir Marka Samuela lorda-majora czyli burmistrza Londynu, dwóch jeszcze izraelitów otrzymało godność burmistrzowską, a mianowicie H. E. Davis w Grawessend, który położył wielkie usługi przy organizacyi straży ogniowej w Anglii i kapitan H. M. Jessel, obrany burmistrzem Westminster, siedziby rządu i parlamentu angielskiego. Kapitan Jessel jest członkiem Izby gmin i kapitanem 17 pułku lansierów.

Paryż „Academie des Inscription et Belles Lettres“ przyznała rabinowi Izraelowi Lewi z Paryża nagrodę przeznaczoną dla autora najlepszego dzieła w dziedzinie nauk orientalnych. Nagrodę powyższą, p. Lewi otrzymał za wydanie księgi Sirach.

Wiece prowadzących metryki. Przed kilkoma dniami odbył się we Lwowie zjazd prowadzących metryki żydowskiej w miastach galicyjskich i uchwalono na tymże, rezolucję, aby dążyć do usunięcia małżeństw rytualnych, które są wprawdzie bardzo szkodliwe dla potomstwa, pochodzącego z tych małżeństw.

Polecone przez Towarzystwo Lekarskie

WODY MINERALNE

zawierające części składowe, jak: Woda Billńska, Giesshübler, Selterska, Vichy, Homburg, Maryenbadzka, tudzież specyalne lecznicze, jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, alkaliczną, magnową i ziemną.

wyrabia pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego
fabryka pod firmą

K. Rząca i Chmurski

Kraków, ul. św. Gertrudy 4.

Duży sklep do wynajęcia!

W domu przy placu Dominikańskim w Krakowie l. 4 (pod trzema gankami) jest duży sklep zaraz do wynajęcia. Sklep ten można używać na handel towarów bławatnych, lub korzennych także na skład mąki itd.

Wiadomość u właściciela tej kamienicy, adwokata dra. Zygmunta Kleina.

Krakowska Spółka Tramwajowa.

Z dniem 25 października b. r. otwarte zostały dla ruchu publicznego nowe trzy linie Kolei Elektrycznej w Krakowie.

I. Ulica Długa — Sławkowska — Rynek główny — Zwierzyniecka.

II. Rynek główny — Szewska — Podwale — Wolska do Parku Dra Jordana.

III. Dietłowska — Starowiślna — Sienna — Rynek główny.

Wozy kursują bezpośrednio: 1) Od Mostu Podgórskiego przez ul. Mostową, Plac Wolnica, ul. Krakowską, Stradom, Grodzką, Główny Rynek, Floryańską, Basztową, Lubicz do Dworca kolejowego w odstępach czasu 5 minutowych.

2) Od Mostu Podgórskiego przez ul. Mostową, Plac Wolnica, ul. Krakowską, Dietłowską, Starowiślną, Sienną, Rynek główny, Szewską, Karmelicką, około Parku Krakowskiego do rogatki Łobzowskiej w odstępach czasu 6 minutowych.

3) Od przystanku kolejowego na Zwierzyniec przez ul. Zwierzyniecką, Wiślną, Rynek główny, Sławkowską, Długą do rogatki Wrocławskiej, w odstępach czasu 6 minutowych.

4) Od Rynku głównego naprzeciw ul. Siennej wzdłuż linii A-B, przez ul. Szewską, Podwale, Wolską do Parku Jordana, w odstępach czasu 6 minutowych.

Pierwszy raz od mostu Podgórskiego do Dworca kolejowego odchodzi rano o godzinie 6-tej, ostatni wóz od dworca kolejowego do Mostu Podgórskiego o godzinie 10, min. 20 wieczorem. Na dalszych trzech liniach odchodzi pierwszy wóz z początkowych przystanków o godzinie 6, min. 30 rano, ostatni wóz około 10-tej wieczorem z końcowej stacyi.

CENY JAZDY: I. klasa 12 hal., II klasa 10 hal., z prawem przesiadania na łączących linie przystankach. Dzieci płacą w I. klasie 8 hal., w II. klasie 5 hal. Dzieci aż do lat 6, trzymane na rękach lub kolanach nie uiszczają opłaty; stojące na peronie opłacają ceny przeznaczone dla dzieci.

Karty blokowe: I. klasy w zeszytach po 50 sztuk kosztują kor. 5.50, II. klasa kor. 4.50

Karty miesięcznie dla młodzieży szkolnej: I. klasa 5 kor., II. klasa 3 kor.

Karty blokowe i szkolne można nabywać: w Dyrekcyi kolei elektrycznej (ulica Gazowa Nr. 4), w Domu bankowym Augusta Raczyńskiego (Rynek główny, linia A—B), w Domu bankowym Braci Eibenschütz (róg ul. Siennej), w handlu papieru pp. Janeczek i Wojciechowski (Rynek główny) i w aptece Karola Jahra (ul. Krakowska).

Dyrekcya.

Doniesienie.

Niniejszem pozwalam sobie donieść P. T. Publiczności, że przenieść mój handel towarów modnych z przechodniej kamienicy w Rynku Nr. 17, do frontowego lokalu przy ul. Grodzkiej Nr. 4. Przy sposobności tej przeprowadzki zaopatrzyłem mój skład wielkimi zapasami kapeluszy damskich, towarów jedwabnych, aksamitu i wstążek. Sprzedaję jak dotychczas, po bardzo przystępnych cenach i proszę o łaskawe względy moich P. T. Odbiorców.

Z szacunkiem

SAMUEL SPIRA.

Ważne dla Wszystkich!

Pierwsze koncypowane biuro pisania i powielania pism zapomocą maszyn do pisania Bronisława Krasickiego w Krakowie ul. Karmelicka L. 40, przyjmuje do kilkakrotnego powielania, skargi, prośby, listy, zawiadomienia, zaproszenia i t. d.

Zakupiwszy w fabrykach za bezcen wielki zapas towarów, bielizny męskiej, damskiej i dziecięcej, towarów galanterijnych, krawatek kaloszy itp., wielki wybór zabawek dziecięcych. Spodziewam się, że Szan. Publiczność będzie korzystala z mojego taniego zakupu. Chcąc się przekonać o prawdziwości moich ogłoszeń niech się udadza przed wystawę moich sklepów przy ul. Floryańskiej l. 2 i Grodzkiej l. 25, gdzie dobor towarów i ich niskie ceny zachęca wszystkich do zaopatrzenia się w potrzebne rzeczy. Towary znajdujące się e moich powyż podanych handlach, nie są tak zwane wysortowaniami (Partiewaareu), jakich się zbywają po sztucznie urządzonych wysprzedażach, moje są świezo z fabryk sprowadzone.

Z poważaniem

HENRYK RECHT, Kraków,
ul. Floryańska L. 2, filia: Grodzka L. 25.

JÓZEF ELIASZ

RĘKAWICZNIK

Kraków, Plac Dominikański L. 1.

Poleca rękawiczki własnego wyrobu jako to:
glansowne damskie i męskie, duńskie, jelonkowe, wojskowe i angielskie,

oraz wszelkie inne roboty w zakres tego fachu wchodzące.

Wszelkie zamówienia z prowincyi uskutecznią się odwrotną pocztą.

Bank Galicyjski

dla handlu i przemysłu

w Krakowie Rynek główny.

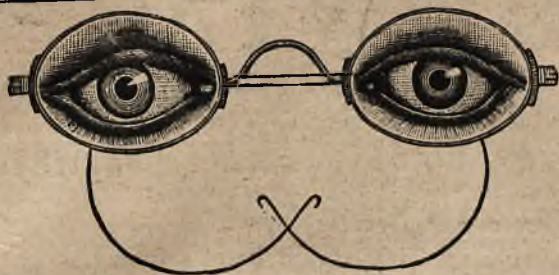
Filia we Lwowie ul. Jagiellońska L. 3.

KANTOR WYMIANY

kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszymi warunkami wszelkie papiery wartościowe, banknoty zagraniczne i monety

DZIAŁ WKŁADKOWY

Wydaje książeczki oszczędnościowe na złożone kapitały, oprocentowując takowe po 4 $\frac{1}{2}$ % w stosunku rocznym.

K. ZIELIŃSKI

mechanik i optyk

W Krakowie, Rynek gł. linia A-B 39

poleca

okulary, cwikiery, lornetki teatralne i polowe,
ciepłomierze, pokojowe, lekarskie do celów le-
karskich, aparaty elektryczne lekarskie, bate-
rye lekarskie z prądem stałym, barometry anei-
dy i t. p.

Kraków, Radziwiłłowska 29.

ZAKŁAD ROENTGENOWSKI

zaopatrzony

we wszelkie najnowsze przyrządy do wytwarzania
promieni Roentgena.

Badania temi promieniami, t. j. prześwietlanie lub
fotografowanie wskazanem jest:

- 1) w chorobach narządów oddechowych,
- 2) w chorobach serca i tętnic,
- 3) przy złamaniach i zwichnięciach,
- 4) w chorobach kości i stawów,
- 5) w chorobach zębów i szczęki,
- 6) przy ugrzęźnięciu w ciele ludzkim ciał ob-
cych, jak: igły, pociski i t. p.
- 7) przy kamieniu nerkowym i pęcherzowym.

Leczenie promieniami Roentgena wskazane jest
w różnych chorobach skórnych.

Dr. Artur Fromer,

Sekundaryusz oddziału chirurgicznego szpitala
św. Łazarza, ord. od godz. 2—4 popołudniu.

KANTOR WYMIANY

fili c. k. uprzyw. gal. akc.

BANKU HIPOTECZNEGO

w KRAKOWIE

kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszymi warunkami wszelkie papiery
wartościowe, banknoty zagraniczne i monety, wydaje przekazy na
wszelkie większe miasta zagraniczne. — **Wypłata wszelkich ku-
ponów i wylosowanych efektów bez potrącenia prowizyi.**

FILIA C. K. UPRZYW. GALIC. AKCYJ.

BANKU HIPOTECZNEGO W KRAKOWIE

wydaje **asygnaty kasowe**, oprocentowuje takowe po $4\frac{1}{2}\%$,
za 90-dniowem wypowiedzeniem 4% , za 60-dniowem wypowiedzeniem
 $3\frac{1}{2}\%$, za 30-dniowem wypowiedzeniem.

Filia o. k. uprzyw. galic. Banku hipotecznego przy-
jmuje **wkładki do oprocentowania** w rachunku bieżącym,
wydaje w tym celu **książeczki oszczędnościowe**, przyjmuje depozyty
wartościowe do przechowania, udziela **zaliczek na papiery**
wartościowe i skutecznie zlecenia na **zakupno lub sprze-
daż efektów** na wszystkich giełdach krajowych i zagranicznych.

Na wystawach lekarskich w Wiedniu złote
medale i dyplomy.

**Kto potrzebuje bandaża
rupturowego**

na hernię pachwinową, pępkową lub
pasa do podtrzymywania brzucha itd.
lub też z dotychczasowego nie jest
zadowolony, raczy się z całym zau-
faniem udać osobiście, lub listownie
do wynalazcy najlepszych konstruk-
cyi bandży, które są polecane przez
Wnych Panów Lekarzy, jako najlepsze
ze wszystkich, nie tylko krajowych,
ale i zagranicznych.

Ludwik Knapiński

Kraków Sławkowska 4.

KRAKOWSKI ZAKŁAD

**witrażów i oszkleń
artystycznych**

**Prof. W. EKIELSKIEGO
i ANTONIEGO TUCHA**

Kraków, Wolska 36.

Med. Univ. Dr. Edward Ehrenpreis

specjalista chorób kobiecych i akuszer

po odbyciu studyw specjalnych osiadł w Krakowie przy
ul. Floryańskiej l. 82, l. p. Ordynuje od 2—4 popołudniu.
Telefon 947.

Baczność!!!

Nie dajmy się uwieść żadnej blade, tylko jak dawniej do
głównego składu genewskiego. Jest to jedyny skład, otrzy-
mujący wszystko z pierwszej ręki, wprost z Genewy i wo-
góle z Szwajcaryi a umieszczony pod godłem „Orzeł Polski“
na Stradomiu u Misionarzy L. 6. Tutaj są do nabycia po
cenach bajecznie tanich: Zegarki kieszonkowe, złote srebrne,
niklowe, stalowe, budziki, zegary ściennie i pendulowe, łań-
cuszki, kulozki, broszki, pierścionki i wyroby ze srebra obin-
skiego. Wszystkie towary i zegarki ze złota i srebra, opa-
trzone są punoą o. k. Urzędu pobierowego. Dla P. T. wojsko-
wych i W. pp. urzędników znaczny rabat.

Największy i najtańszy skład zegarków genewskich:

A. J. BRENNER — Stradom L. 6

Znana już i rozchodząca się w tysiącach kilogramów

„KAWA ZDROWIA“

nie jest żadną domieszką do kawy zwykłej ziarnistej i nie tylko dorównywa jej w smaku, ale o wiele przewyższa ją pod wieloma względami.

Koffeiny nie zawiera a natomiast posiada 56-61% części pożywnych.

Cena tylko 70 centów za 1 klgr.

Jedna jedyna próba wystarczy dla przekonania się! Do nabycia we wszystkich handlach w paczkach po 35, 18 i 15 centów.

Wąsniewski i Grabowski w Podgórzu, Mały Rynek L. 18.

P. T. Odsprzedającym wysoki rabat.

Poszukuję

do mego handlu papieru i dzieł sztuk pięknych,
praktykanta

z ukończoną II klasą gimn. lub realną

Henryk Frist

w Krakowie ulica Floryańska L. 37.

PAROWA FABRYKA SZCZOTEK

J. BOGUCKI

Kraków - Zwierzyniec

poleca P. T. Kupcom wszelkiego rodzaju

= SZCZOTKI =

po cenach umiarkowanych.

W przemyśle prowadzony umiejętnie i ze światłem
spotykamy wynalazki

SALVESOL

pochłania nikotynę, czyniąc ją zupełnie nieszkodliwą,
dla palącego papierosa, czego zwykła wata dokonać ni-
gdy nie może.

**To najnowszy wyrób i wynalazek
Fabryki Tutek cygaretowych „NORIS“**

W. BEŁDOWSKIEGO

Magistra farmacji w Krakowie.

Nadto polecam wszelkie inne gatunki tutek cygaretowych białych
i złotych „MAIS“ Na ządanie wysyłam okazy darmo i oplatnie.
Do nabycia w trafikach i handlach

W. Bełdowski.

Poszukuje się akwizytorów.

Generalna agencja zakładu asekuracyjnego, w któ-
rym publiczność wszędzie masowo się ubezpiecza
i dla którego nie jest trudno pracować, poszukuje
agentów miejscowych i dla podróży za prowizją
lub stałą pensją. Bliższych wiadomości udziela re-
daktor tego pisma Starowiłna 35.

**Ważne dla zakładów stolarskich. Fabryczny skład parkietów, fornerów
i listew KLEIN i LIEBERMAN**

Kraków, ulica św. Tomasza L. 32. Telefon Nr. 490. Bogato zaopatrzony w wszelkiego
rodzaju fornery, forszty i dykty z drzew krajowych, zagranicznych i z europejskich do wyrobów meblowych,
listwy w najrozmaitszych profilach z drzewa orzechowego, dębowego, jaworowego i bukowego. Sztyce, filunki
i listwy prasowane, naśladujące rzeźbę w drzewie. NOWOŚĆ! Drzewo impregnowane w rozlicznych grubościach,
w 90 kolorach, na mebelki secesyjne i dla celów artystycznego stolarstwa. Wielki wybór posadzek deszczułko-
wych i parkietowych. Dostawy tychże skutecznia szybko i punktualnie z ułożeniem i bez po cenach umiarkowanych.

JOACHIM STEINBERG

Zakład artyst.-stolarski

w Krakowie, ul. św. Sebastyana L. 16

podejmuje się wszelkich robót meblowych wszystkich sty-
łów, **robót budowlanych**, jakoteż kładzenia posadzek
parkietowych.

Roboty wykonuje po cenach jak najtańszych
i z najlepszego materiału.

Wina Palestyńskie

Józef Abraham, Zarządca Czytelni „Eszu“
w Krakowie, ul. Dietłowska L. 33,

utrzymuje skład win palestyńskich i sprzedaje takowe czę-
ściowo cenami bardzo przystępnymi.

Dr. Adolf Nichthausser

otworzył

Kancelaryę adwokacką

w Krakowie przy ul. Grodzkiej L. 4.